

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (*kilpailukyvyyn ja innovoinnin puiteohjelman ja TEN-rahoitusasetuksen muuttaminen*) sekä komission tiedonannosta (*hankejoukkolainojen pilottivaihe*)

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti lähetetään Eduskunnalle Euroopan komission 19 päivänä lokakuuta 2011 hyväksymä ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kilpailukyvyyn ja innovoinnin puiteohjelman (2007—2013) perustamisesta teh-

dyn päätöksen N:o 1639/2006/EY ja TEN-rahoitusasetuksen (EY) N:o 680/2007 muuttamisesta sekä komission tiedonannosta Eurooppa 2020 -hankejoukkolainoja koskevan aloitteen pilottivaiheesta samoin kuin ehdotuksesta ja tiedonannosta laadittu muistio.

Helsingissä 24 päivänä marraskuuta 2011

Eurooppa- ja ulkomaankauppaministeri *Alexander Stubb*

Lainsäädäntöneuvos Martti Anttinen

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

MUISTIO
4.11.2011EU/2011/1767
EU/2011/1772

**EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI
(KILPAILUKYVYN JA INNOVOINNIN PUITEOHJELMAN JA
TEN-RAHOITUSASETUKSEN MUUTTAMINEN) SEKÄ KOMISSION
TIEDONANNOSTA (HANKEJOUKKOLAINOJEN PILOTTIVAIHE)**

1 Ehdotuksen tausta ja oikeusperusta

Euroopan komissio hyväksyi 29 päivänä kesäkuuta 2011 ehdotuksensa Euroopan unionin vuosien 2014—2020 monivuotisesta rahoituskehyksestä, jossa komissio toi esille aikomuksensa antaa ehdotuksen Verkkojen Eurooppa -välineestä. Kyseisellä välineellä rahoitettaisiin etukäteen nimettyjä unionin etujen kannalta tärkeimpiä liikenteeseen, energiaan ja tieto- ja viestintäteknologiaan liittyviä infrastruktuurihankkeita.

Komissio hyväksyi 19 päivänä lokakuuta 2011 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kilpailukyvn ja innovoinnin puiteohjelman (2007—2013) perustamisesta tehdyn päätöksen N:o 1639/2006/EY ja TEN-rahoitusasetuksen (EY) N:o 680/2007 muuttamisesta (KOM(2011) 659 lopullinen). Samalla komissio hyväksyi myös tiedonannon Eurooppa 2020 -hankejoukkolainoja koskevasta pilottivaiheesta (KOM(2011) 660 lopullinen) unionin voimassa olevan rahoituskehyskauden viimeisille vuosille 2012 ja 2013. Asetusehdotuksella aikaistettaisiin Verkkojen Eurooppa -välineen vuosien 2014—2020 toimintavaihetta. Eurooppa 2020 -hankejoukkolainoja koskeva aloite liittyy niiden vieraan pääoman välineiden joukkoon, joita Verkkojen Eurooppa -välineessä voidaan hyödyntää omapääomaehtoisten välineiden ja avustusten ohella. Pilottivaiheeseen käytettäisiin komission ehdotuksen mukaan näiden ohjelmien budjettikohtia yhteensä 230 miljoonan euron edestä.

Asetusehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 172 artiklaan ja 173 artiklan 3 kohtaan. SEUT 170 ja 171 artiklan mukaan unioni myötävaikuttaa Euroopan laajuisten verkkojen perustamiseen ja kehittämiseen liikenteen, teletoiminnan ja energian infrastruktuurien aloil-

la. Tätä tarkoittavien tavoitteiden toteuttamiseksi unioni vahvistaa suuntaviivoja, jotka koskevat suunniteltujen toimien tavoitteita, painopisteitä ja pääperiaatteita Euroopan laajuisten verkkojen alalla. Unioni voi erityisesti toteuttamiskelpoisuutta koskevilla selvityksillä, lainatakuilla tai korkotuella tukea sellaisia jäsenvaltioiden tukemia yhteistä etua koskevia hankkeita, jotka yksilöidään suuntaviivoissa. Unionin toiminnassa otetaan huomioon hankkeiden ajateltavissa oleva taloudellinen elinkelpoisuus. SEUT 172 artiklan mukaan Euroopan parlamentti ja neuvosto vahvistavat edellä tarkoitettut suuntaviivat ja muut toimenpiteet tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan. Niihin suuntaviivoihin ja niihin yhteistä etua koskeviin hankkeisiin, jotka koskevat jonkin jäsenvaltion aluetta, tarvitaan tuon jäsenvaltion hyväksyminen.

Komission hyväksyi 19 päivänä lokakuuta 2011 myös asetusehdotuksen Verkkojen Eurooppa -välineen perustamisesta (KOM(2011) 665) vuosille 2014—2020, asetusehdotukset unionin suuntaviivoista Euroopan laajuiseksi liikenneverkoksi (KOM(2011) 650 lopullinen), televerkoiksi (KOM(2011) 657 lopullinen) ja energiainfrastruktuuriksi (KOM(2011) 658 lopullinen) sekä säädösehdotuksiin liittyvän tiedonannon (KOM(2011) 676 lopullinen), joista eduskuntaa informoidaan erikseen.

2 Komission ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Komissio ehdottaa Euroopan laajuisista verkoista (TEN) annetun asetuksen sekä kilpailukyvn ja innovoinnin puiteohjelmasta (CIP) tehdyn päätöksen muuttamista. Komission ehdottamalla koevaiheella aikaistettaisiin komission asetusehdotuksessa KOM(2011) 665 säädettävän Verkkojen Eu-

rooppa -välineeseen sisältyvän uuden hankejoukkolainan käyttöönottoa. Komission ehdotuksesta hankejoukkolainat olisivat yksi useista riskinjakovälineistä, joita Verkkojen Eurooppa -välineessä voidaan hyödyntää yksityisen rahoituksen houkuttelemiseksi hankkeille.

Komissio ehdottaa, että valittaisiin enintään 10 hanketta, jotka ovat suhteellisen pitkällä tarjouskilpailu- ja rahoitusprosessissa tai jotka tarvitsevat jälleenrahoitusta rakennusvaiheen jälkeen. Vuodesta 2014 alkaen hankejoukkolainat muodostaisivat komission mukaan kiinteän osan Verkkojen Eurooppa -välinettä ja koevaiheen liiketoimet voisivat muodostaa osan vuodesta 2014 alkavan operatiivisen vaiheen ehdotetusta tulevasta sal-kusta.

Hankejoukkolainojen päätavoitteena olisi saada hankkeille helpommin ja enemmän yksityisen sektorin rahoitusta (erityisesti pitkäaikaissijoittajia). Hankejoukkolainavälineen tarkoituksena ei olisi korvata nykyisiä hanke-rahoituksen pääasiallisia lähteitä eli pankkilainoja ja julkisen sektorin myöntämiä avustuksia, vaan täydentäisi niitä lisäkeinona ka-ventaa infrastruktuurin rahoitusvajetta.

Hankejoukkolainojen liikkeeseenlaskijoita eivät olisi Euroopan unioni eivätkä jäsenvaltioiden hallitukset. Yksityinen sektori laskisi liikkeeseen joukkovelkakirjalainan ja se olisi siten yksityisen sektorin velkaa. Komissio ja Euroopan investointipankki (EIP) tukisivat liikkeeseen laskettua joukkovelkakirjalainaa tai lainaa hankejoukkovälineellä. Unionin talousarviosta maksettava rahoitusosuus olisi rajoitettu.

Koevaiheessa määritettäisiin hankkeiden yleinen tukikelpoisuus noudattaen voimassa olevia Euroopan laajuisia verkkoja (TEN-T ja TEN-E) ja CIP-ohjelmaa koskevia poliittisia suuntaviivoja. EIP ja komissio tekisivät yhteistyötä kartoittaakseen hankkeet, jotka olisivat tällä tavoin tukikelpoisia. Hankkeiden tulisi tuottaa vakaita ja tuntuja kassatuloja ja oltava lisäksi taloudellisesti ja teknisesti toteuttamiskelpoisia. Hankkeiden toteuttajien olisi myös pystyttävä osoittamaan, että hanke herättää investoijien ja erityisesti pitkäaikaissijoittajien kiinnostusta. Jos hankkeen toteuttaja päättää turvautua välineeseen, hanke on tarkasteltava EIP:n normaalin käy-

tännön mukaisesti ja päätös tehtäisiin sen jälkeen. Hankkeen yksityiskohtainen valinta ja organisointi voitaisiin tehdä vasta, kun hanke on kehittynyt riittävän pitkälle, ja hankkeet arvioitaisiin siinä järjestyksessä, jossa ne saavuttavat tämän vaiheen.

Hankkeiden luottoluokituksen parantamisessa keskeisenä periaatteena olisi eritellä joukkolainahanketta toteuttavan yrityksen laina eri etuoikeusluokkiin: ylimmäksi etuoikeusluokaksi ja heikommaksi etuoikeusluokaksi. Heikomman etuoikeusluokan luominen parantaa ylimmän etuoikeusluokan luottoluokituksen tasolle, jolla useat yhteisösi-joitajat voivat olla kiinnostuneita pidempiaikaisistakin joukkovelkakirjalainoista. Heikompi etuoikeusluokka voi olla laina, joka myönnetään hanketta toteuttavalle yritykselle heti alusta lähtien, tai ehdollinen luottolimiitti, joka voidaan tarpeen mukaan nostaa etuoikeutetun saatavan takaisinmaksuun, taikka näiden kahden yhdistelmä. Tuki olisi saatavilla hankkeen koko eliniäksi, myös rakennusvaiheessa, joka on tavallisesti hankkeen eniten riskialtis osa, mutta tuki ei ylittäisi 20 prosenttia hankkeen etuoikeutetusta saatavasta. Tämä prosenttiluku perustuu liikennehankkeiden lainavakuusvälineestä saatuun kokemukseen ja mallintamistuloksiin, ja se tarjoaisi hyvän, muttei liiallisen, likviditeettipuskurin useimmille hankkeille, jotka täyttävät vaaditut rahoituskriteerit.

Komissio tekee vuonna 2012 liikennehankkeiden lainavakuusvälineelle riippumattoman arvioinnin saattaakseen tämänhetkisen sisäisen tarkastelun loppuun, ja se tekee myös perusteellisen tutkimuksen rahoitusmalleista, joita käytetään eri aloilla tai mahdollisilla osa-aloilla. Hankejoukkolainavälineen koevaihetta olisi myös tarkoitus arvioida uudelleen vuoden 2013 jälkipuoliskolla.

Jotta nykyisen monivuotisen rahoituskeh-tyksen aikana voitaisiin käynnistää koevaihe, tulisi muuttaa kilpailukyvyn ja innovoinnin puiteohjelman (2007—2013) perustamisesta tehtyä Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöstä N:o 1639/2006/EY sekä yleisistä säännöistä yhteisön rahoitustuelle Euroopan laajusten liikenne- ja energiaverkkojen alalla annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 680/2007 seuraavasti:

Ehdotuksen 1 artiklan 1 kohdassa lisättäisiin sana ”laajakaistayhteydet” nykyisen CIP-päätöksen 26 artiklan 2 kohdan b alakohtaan. Koska CIP-päätöksen mukaisissa infrastruktuurihankkeissa odotetaan keskittyttävän nopeiden laajakaistahankkeiden kehittämiseen, katsotaan tarpeelliseksi korostaa tätä.

Ehdotuksen 1 artiklan 2 kohdalla korvattaisiin CIP-päätöksen 31 artiklan 2 kohta. Siinä lisätään päätökseen hankejoukkolainojen riskinjakovälineen määritelmä. Tämän ansiosta tieto- ja viestintätekniikkahankkeet pääsevät hyötymään aloitteesta sen koevaiheessa. Välineen odotetaan olevan käytettävissä 31. joulukuuta 2014 saakka. EU:n talousarviovastuu rajoittuu yksinomaan talousarviomäärärahoihin, ja EIP kantaa muut riskit. Ehdotuksen 1 artiklassa mahdollistetaan enintään 20 miljoonan euron siirtäminen tieto- ja viestintätekniikkamäärärahoista Eurooppa 2020 -hankejoukkolainoja koskevaan aloitteeseen.

Ehdotuksen 2 artiklan 1 kohdassa muutettaisiin TEN-asetuksen (EY) N:o 680/2007 2 artiklaa, jotta siihen voidaan lisätä hankejoukkolainojen riskinjakovälineen ja luottoriskin vähentämisen määritelmät. Muutoksen nojalla liikennealaa ja Euroopan laajuisia energiaverkkoja koskevat hankkeet pääsisivät hyötymään aloitteesta sen koevaiheessa.

Ehdotuksen 2 artiklan 2 kohdassa muutettaisiin asetuksen (EY) N:o 680/2007 4 artiklaa ja säädetään, että hankejoukkolainojen riskinjakovälineitä koskevat hakemukset on osoitettava EIP:lle, kuten nykyisin tehdään liikennehankkeiden lainavakuusvälineen osalta.

Ehdotuksen 2 artiklan 3 kohdassa mahdollistettaisiin enintään 200 miljoonan euron siirtäminen Euroopan laajuisten liikennehankkeiden lainavakuusvälineestä ja 10 miljoonan euron siirtäminen Euroopan laajuisten energiaverkkojen talousarviosta Eurooppa 2020 -hankejoukkolainoja koskevaan aloitteeseen. Unionin talousarviovastuu rajoittuisi yksinomaan talousarviomäärärahoihin, ja EIP kantaisi muut riskit. Jotta täytäntöönpano voisi alkaa heti, ehdotuksen 3 artiklassa täsmennettäisiin, että asetuksen olisi tultava voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona se julkaistaan.

3 Lainsäädännölliset vaikutukset

Komission ehdotuksella ei ole vaikutusta kansalliseen lainsäädäntöön.

4 Komission ehdotuksen käsittely EU:n toimielimissä

Tässä vaiheessa ei ole tiedossa missä neuvoston työryhmässä tai neuvostokokoonpanossa koevaihetta koskevaa asetusehdotusta tullaan käsittelemään.

5 Kansallinen käsittely

Asetusehdotus on käsitelty EU-asioiden komitean alaisessa budjettijaostossa 7 päivänä marraskuuta 2011 ja Agenda -johtoryhmässä 22.11.2011. Valtioneuvoston istunto puolsi valtioneuvoston kannanottoa 24 päivänä marraskuuta 2011.

6 Taloudelliset vaikutukset

Aloite rahoitettaisiin kokonaisuudessaan kohdentamalla uudelleen unionin talousarvion ohjelmien määrärahoja vuosina 2012 ja 2013. Unionin talousarvion TEN-liikennettä koskevasta budjettikohdasta (06 03 03) uudelleen kohdennettaisiin enintään 200 milj. euroa, TEN-energiaa koskevasta budjettikohdasta (32 03 02) enintään 10 milj. euroa ja kilpailukyvyyn ja innovoinnin puiteohjelman budjettikohdasta (09 03 01) enintään 20 milj. euroa.

Unionin talousarviolle ei aiheutuisi vastuusitoumuksia, sillä EU:n rahoitusosuus rajoittuisi määrään, joka on sidottu tähän tarkoitukseen kyseisissä budjettikohdissa.

Komission ehdotuksella ei ole vaikutusta kansalliseen talousarvioon.

7 Valtioneuvoston kanta

Hankejoukkolainavälineen mallina on käytetty komission ja EIP:n yhteistyönä vuonna 2007 perustamaa lainavakuusvälinettä (LGTT, Loan Guarantee Instrument for trans-European transport network projects). Komission mukaan EIP olisi käytännössä ainoa mahdollinen koevaiheen toteuttaja. Ehdotetun uuden rahoitusvälineen käyttöönotto

edellyttäisi komission ja EIP:n yhteistyösopimusta, jollaista ei toistaiseksi ole. Myöskään hankejoukkolainavälineen ja EIP:n lainanannon välisestä rajanvedosta ei ole vielä käytettävissä tarpeeksi tietoa. Näin ollen näyttäisi epätodennäköiseltä, että koevaiheen vuosina 2012—2013 saataisiin komission tavoittelemia kokemuksia uudesta hankejoukkolainavälineestä.

Lisäksi vuonna 2012 tullaan toteuttamaan lainavakuusvälineen riippumaton arviointi ja komission tutkimus rahoitusmalleista. Ennen näiden tuloksien saamista ei vaikuttaisi perustellulta ottaa käyttöön uutta rahoitusjärjes-

telyä kehyskauden viimeisille vuosille. Ensimmäisestikin tulisi kehittää sekä käyttää tehokkaasti jo olemassa olevia rahoitusvälineitä.

Valtioneuvosto pitää koevaihetta epätarkoituksenmukaisena, eikä tämän vuoksi kannata TEN-rahoitusasetuksen ja CIP-puiteohjelmaa koskevan päätöksen muuttamista. Komission ehdotuksiin, jotka koskevat Verkkojen Eurooppa -välinettä, mukaan lukien hankejoukkolainan käyttöönotto unionin tulevalla rahoituskehyskaudella, valtioneuvosto ottaa kantaa myöhemmin.